

התמודדות עם פערים גאוגרפיים-חברתיים בבריאות: הערכת חמש עשרה שנות מדיניות לאומית בישראל

נורית דסאו, LL.B, MBA; בת' זלצמן, MA, MPH; סיון שפיצר, PhD
הפקולטה לרפואה ע"ש עזריאלי, אוניברסיטת בר-אילן

מטרות

בחינת פערי בריאות על בסיס גיאוגרפי בין מחוז הצפון ושאר הארץ בין השנים 2009 ו-2024, אל מול מדיניות משרד הבריאות בנושא צמצום פערי בריאות.

שיטות

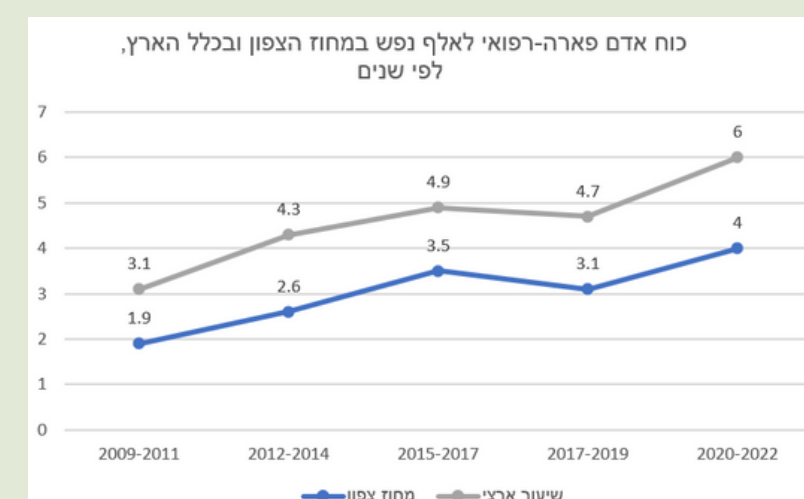
המחקר משלב בין האיכותני לכמותי. נבחנו, בהתבסס על נתוני הלמ"ס ומשרד הבריאות, פערים בתשתיות ובכוח אדם בין מחוז הצפון ושאר הארץ בין השנים 2009-2024. בנוסף, נערך ניתוח תוכן של כל מסמכי מדיניות ואסטרטגיה שפורסמו בנושא באותה תקופה על-ידי משרד הבריאות (n=10), תוך שימוש במסגרת התיאורטית של רשתות מדיניות (Policy Networks). ניתוח התוכן בחן את תחומי הפעילות, השחקנים השותפים, ותפקידם בקביעת המדיניות.

רקע

בישראל קיימים פערי בריאות מובהקים בין אזור הצפון ואזורים אחרים בארץ, המשתקפים בין היתר בשיעורי תחלואה ותמותה גבוהים ממחלות כרוניות. משרד הבריאות החל לפעול בנושא לפני כ-15 שנים לאחר שנושא פערי הבריאות עלה על סדר היום הציבורי, ואף הקים יחידה ייעודית וייחודית העוסקת בכך. עשור ומחצה הוא מסגרת זמן המאפשרת לא רק בחינת תוצאות פעולות המשרד, אלא גם חשיבה על הנחות ומודלים העבודה הקיימים, והצעות למדיניות ואסטרטגיות פעולה חלופיות לאלו הקיימות. תיאוריית הרשתות, המדגישה המתמקדת בקשרים ובשיתופי הפעולה בין שחקנים שונים במערכת, מספקת נקודת מבט תיאורטית חשובה בניתוח מדיניות משרד הבריאות בנושא ותוצאותיה בפועל.

ממצאים

בניתוח הכמותי נמצא כי הגם שנראה שיפור בתשתיות ובכוח אדם ל-1,000 נפש במחוז הצפון, בתום התקופה עדיין מתקיימים פערים לעומת הממוצע הארצי, חלקם אף התרחבו, זאת בשל שיפור גבוה יותר בממוצע הארצי.

Year	Strategic Document / Activity	Network Actors	Network Structure
2011	Overarching Policy for 2011-2014	MoH departments, stakeholders from the health system e.g. health maintenance organizations (HMOs) and hospital managers, Israel Medical Association, and academics	Actors outside the MoH only participated in the preliminary stage, and actors within the MoH participated in advanced and substantial stages.
2016	Committee Examining the Expansion of Medical Services in the North (2016)	ministries, health system stakeholders, academic institutions, and civil society organizations, including seven representatives from the Northern periphery	recommendations formulated by committee members
2017	2017-2020 Work Plan to Reduce Health Disparities	URHI, general public, experts in the field of health and academia, civil society organizations, and government ministries	external actors only participated in the preliminary stage, and the Unit for Reducing Inequities in Health formulated the final plan
2020	A National Set of Health Inequities Indicators	Experts and public representatives from relevant fields and public representatives, including from the geographic peripheries	Experts and public representatives were asked to provide feedback on selected indicators
2022	Health System 2032 – Preparation phase	the Strategic and Economic Planning Division and Computing Department in the Ministry. Data collected from various actors including national councils, civil society organizations, and groups of healthcare providers from the central region, Southern periphery and Northern Periphery	Actors were asked to provide feedback for the strategic vision and goals
2022	The Committee for Establishing a Strategy to Reduce Disparities for the Next Decade	government ministries, the healthcare system, academic institutions, and civil society organizations, and included four representatives (of 30) from geographic peripheries, but none from the Northern periphery	recommendations formulated by committee members
2022	Committee for Long-term Planning of Healthcare Power in Israel	the MOH, the Ministry of Finance, health maintenance organizations, academia, and hospitals, but no representatives from the northern periphery	recommendations formulated by committee members
2023	The Ministry of Health's Policy on Addressing Physician Shortages in Israel and Strengthening the Negev and Galilee	The Strategic and Economic Planning Division, focus groups in the northern and southern peripheries, two conferences, open meetings for anyone interested	the Strategic and Economic Planning Division in the Ministry
2024	National Plan for Data-driven Infrastructure Deployment	the Strategic and Economic Planning Division and Computing Department in the Ministry	the Strategic and Economic Planning Division in the Ministry
2024	A Multi-year Bed Allocation Plan	the Medical Directorate in the Ministry	the Medical Directorate in the Ministry

מסקנות

למרות פיתוח מדיניות ואסטרטגיות בתקופה של עשור וחצי, פערי בריאות בין מחוז הצפון ושאר המדינה עדיין מתקיימים. קבלת החלטות מרוכזת והדרה של בעלי עניין המייצגים את הפריפריה, מגבילות את שיתוף הפעולה ומהוות חסם לפיתוח פתרונות אפקטיביים וברי-קיימא לפערים הקיימים. נדרשת פרדיגמה חדשה אשר תכלול ביזור תהליכי קבלת ההחלטות בנושאי בריאות, תוך הבטחת ייצוג משמעותי של נציגי הפריפריה הצפונית הן בתהליכי גיבוש מדיניות והן בקבלת החלטות במסגרתם, למען צמצום הפערים המתמשכים.